Finnwatch ry:n lausunto
valtiovarainvaliokunnan verojaostolle
26.10.2022

Asia: HE 225/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedonantovelvollisuutta verotuksen alalla koskevaksi lainsäädännöksi

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainvaliokunnan verojaostolle digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedonantovelvollisuutta verotuksen alalla koskevasta hallituksen esityksestä.

Finnwatch pitää esitettyjä digitaalisten alustojen kautta tuotteita tai palveluja myyvien tahojen veronmaksun oikeellisuuden varmistamiseen tähtääviä toimia perusteltuina ja tarpeellisina, ja tarkasti direktiiviä noudattelevaa toteutusta pääosin onnistuneena. Raportoinnin laiminlyönnistä seuraavat sanktiot ovat kuitenkin todella matalia ja niitä tulisi korottaa korjaamalla samassa yhteydessä VML 22a §:ää. Lisäksi alustataloustoimijoiden oman verovälttelyn kitkemiseksi tarvitaan pikaisesti lisätoimia.

Alustataloustoimijoiden tiedonantovelvollisuuden lisääminen kannatettavaa

Ehdotetun direktiivipohjaisen lainsäädännön tavoitteena on säätää alustataloustoimijat velvollisiksi ilmoittamaan Verohallinnolle tietoja alustan kautta tuotteita ja palveluja tarjoavien henkilöiden ja yritysten saamista myynti- ja vuokratuloista sekä velvoittaa eri EU-maiden viranomaiset vaihtamaan näitä tietoja keskenään. Tällä pyritään varmistamaan, että alustojen kautta tuloja hankkivat henkilöt ja yritykset maksavat tuloistaan asiaankuuluvat verot kaikissa EU-maissa. Ilmoitusvelvollisuus koskee alustojen kautta tapahtuvaa tavaroiden ja palveluiden myyntiä sekä kiinteän omaisuuden (kuten huoneistojen) ja liikennevälineiden vuokrausta tietyin poikkeuksin.

Raportoinnin ulkopuolelle on rajattu myyjät, jotka ovat julkisyhteisöjä, listayhtiöitä tai suuria majoitusalan yrityksiä sekä yksityishenkilöiden tavaramyynti silloin, kun alustan kautta myytyjen tavaroiden arvo jää vuosittain alle 2 000 euron ja transaktioiden lukumäärä ei ylitä 30:tä. Julkisyhteisöjen, listayhtiöiden ja suurten majoitusalan yritysten ulosrajaamisen perusteena on se, että veroviranomaiset saavat näiden toimijoiden harjoittamasta toiminnasta riittävästi tietoja jo nykyisellään. Alarajojen asettaminen yksityishenkilöiden tavaramyynnille on puolestaan tarpeen jo siksi, ettei sääntelystä muodostu hidastetta kiertotaloudelle. Alarajojen asettamista puoltavat myös käytetyn tavaran myyntiä koskevat verohelpotukset[1]. Laajemminkin lainsäätäjän ja Verohallinnon voisi olla syytä pohtia kiertotaloutta tukevaan ja kovassa kasvussa olevaan vertaiskaupankäyntiin liittyvien verotuskysymysten sujuvuutta ja sitä miten hallinnon toimenpiteillä kansalaisia kannustetaan

[1] Suomessa oman perheen käytössä olleen käytetyn tavaran myyntivoitot ovat verovapaita 5 000 euroon asti, kun kyse on tavanomaisesta koti-irtaimistosta, kuten vaatteista, huonekaluista ja harrastusvälineistä. Muunlaiset tavaramyynnit ovat verovapaita, jos tavaramyyntien yhteenlaskettu myyntihinta jää vuodessa alle 1 000 euron. Kts. Verohallinto: https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/kirpputorimyynti/

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org

kiertotalouden harjoittamiseen[2]: erilaisista verovelvoitteista tulisi viestiä selkeästi ja varmistaa, että verovelvoitteiden hoitaminen C2C-kaupassa on helppoa ja vaivatonta.

Suomessa kuljetuspalveluja ja kiinteistön tai huoneiston vuokrausta välittävät yritykset ovat olleet ilmoitusvelvollisia välittämistään kuljetuksiin ja vuokrauksiin liittyvistä suorituksista vuodesta 2020 alkaen. Ilmoitusvelvollisuuden säätämisen taustalla oli huoli alustatalouden aiheuttamista veromenetyksistä: Verohallinnon selvityksen mukaan noin kolmasosa alustojen kautta saaduista vuokratuloista jätettiin ilmoittamatta verottajalle vuosina 2017–2018[3]. Nykyinen ilmoitusvelvollisuus koskee kuitenkin ainoastaan sellaisia alustoja, jotka vastaavat (palveluvälityksen ohella) maksusuorituksen välittämisestä ostajan ja myyjän välillä – sen ulkopuolelle jäävät siis kokonaan alustat, jotka välittävät palveluja, mutta eivät toimi samalla maksusuorituksen välittäjinä. Tämä tarkoittaa, ettei nykyinen sääntely koske esimerkiksi taksikeskusten välittämiä kyytejä, jos asiakas maksaa kyydin suoraan kuljettajalle. Vastaavasti esimerkiksi monet mökkivälityspalvelut jäävät nykysääntelyn ulkopuolelle, koska varausten maksu tapahtuu suoraan vuokraajan ja vuokranantajan välillä.[4] Nyt esitetty direktiivipohjainen sääntely tulee koskemaan myös suoraan palevluntarjoajalle maksettuja korvauksia, mikäli palvelun välittäjällä on tieto välitettyyn palveluun liittyvien maksujen suuruudesta. Lisäksi nyt esitetty sääntely ulottaa ilmoitusvelvollisuuden tavaroiden myyntiä ja henkilökohtaisten palveluiden tarjoamista välittäviin alustoihin. Uusi sääntely parantaa siis Verohallinnon tiedonsaantia merkittävästi ja sen voidaan odottaa pienentävän alustojen kautta välitettyihin myynteihin ja vuokrauksiin liittyvää verovajetta.

Finnwatch pitää uutta sääntelyä tarpeellisena ja tarkasti nk. DAC 7 -direktiiviä noudattelevaa implementointiesitystä pääosin perusteltuna. Direktiivi jättää kuitenkin jäsenmaille merkittävää liikkumavaraa raportoinnin laiminlyöviin yrityksiin kohdistuvien sanktioiden määrittämisessä. Nyt esitetty maksimissaan 15 000 euroon nouseva yrityskohtaisten laiminlyöntimaksujen taso on huomattavan alhainen ja sitä tulisi nostaa. On vaikea nähdä, että näin pienellä sanktiomaksulla olisi minkäänlaista ennaltaehkäisevää vaikutusta alustatoimijoihin, joista monet ovat kansainvälisiä suuryrityksiä. Direktiivi edellyttää, että määrättävät sanktiot ovat tehokkaita ja ennaltaehkäiseviä, ja esimerkiksi Alankomaissa

[2] Ks. myös TEM, 2020, Kuluttajat ja kansalaiset jakamistaloudessa, saatavilla osoitteessa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162529/TEM_oppaat_3_2020_FI_Kuluttajat_ja_kansalaiset_jakamistaloudessa_09112020.pdf

[3] Hallituksen esitys s. 17

[4] Kts. Verohallinto: https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/uutiset/uutiset/2020/v%C3%A4lit%C3%A4tk%C3%B6-kuljetuksia-tai-vuokrakohteita-selvit%C3%A4-mit%C3%A4-tietoja-v%C3%A4litt%C3%A4j%C3%A4n-tulee-ilmoittaa/. Nykytilannetta kuvattu kattavasti myös hankkeen VM123:00/2019 yhteydessä annetussa HE-luonnoksessa s. 4–6: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/77a05e11-3ce7-4fb0-9f36-ae668245c023/78c2643f-3e0c-4363-afcb-1c992f1a7b02/LAUSUNTOPYYNTO_20200121070936.pdf

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org

laiminlyönnistä seuraava sanktiomaksu voi nousta korkeimmillaan 900 000 euroon[5]. Hallituksen esityksen sen mukainen sanktiotaso näyttäytyy tätä vasten hyvin alhaisena.

Lausuntopalautetta koskevassa osiossa alhaisia laiminlyöntisanktioita perustellaan sillä, ettei näihin uusiin säännöksiin liittyviä sanktiomaksuja ole tarkoituksenmukaista eriyttää VML 22a §:ssä määritetyistä tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä yleisesti koskevista sanktioista. Tämä on ymmärrettävä linjaus, ja sanktioiden korotus olisikin perusteltua toteuttaa korjaamalla VML 22a §:ää. Finnwatch katsoo, että VML 22a §:n korjausesitys olisi perusteltua sisällyttää nyt käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen.

Alustatalousyhtiöiden tiedonantovelvollisuuden ohella DAC 7 -direktiivi edellyttää rojaltien lisäämistä automaattisen tietojenvaihdon piirissä olevien tulo- ja pääomalajien listalle. Nykyisellään eri maiden verohallinnot vaihtavat automaattisen tietojenvaihdon kautta tietoja toisessa EU-maassa asuvalle henkilölle maksetuista johtajanpalkkioista, tietyistä henkivakuutustuotteista, eläkkeistä sekä kiinteän omaisuuden omistamisesta ja siitä saatavasta tulosta[6]. Jatkossa tietojenvaihto koskee myös toiseen EU-maahan maksettuja rojalteja. Finnwatch pitää rojaltien lisäystä automaattisen tiedonvaihdonalaiseksi tulolajiksi perusteltuna.

Alustataloustoimijoiden oma verovälttely saatava kuriin

Tarve alustojen kautta tuloja hankkivien tahojen verotuksen oikeellisuuden varmistamiselle on ilmeinen. Alustatalouteen liittyvät verotusongelmat eivät kuitenkaan rajaudu käyttäjien veronmaksuun, vaan koskevat myös alustatalousyhtiöiden omaa liiketoimintaa. Alustatalousyhtiöiden näkökulmasta verokeskustelun keskittyminen käyttäjien verotuksessa ilmenneisiin ongelmiin ja niiden ratkomiseen on voinut olla jopa hyödyllistä, sillä samalla alustatalousyhtiöiden harjoittama aggressiivinen verosuunnittelu on jäänyt vähemmälle huomiolle. Mediatietojen mukaan ainakin Uber on tietoisesti pyrkinyt ohjaamaan viranomaisten huomion alustan käyttäjien verotukseen[7]. Samaan aikaan alustatalousyhtiöt ovat itse pystyneet välttymään veronmaksulta monissa toimintamaissa.

Finnwatchin keväällä 2022 julkaisemassa alustatalousyhtiöiden veronmaksua tarkastelleessa tutkimuksessa on kuvattu tekijöitä, jotka avaavat alustataloustoimijoille monia

[5] Kts. esim. KPMG, 2022, Netherlands: Update on bill to implement EU Directive on reporting obligations of digital platforms (DAC7): https://home.kpmg/us/en/home/insights/2022/04/tnf-netherlands-update-bill-implement-dac7-reporting-obligations-digital-platforms.html

[6] Näiden tulo- ja pääomalajitietojen ohella maiden välisen tiedonvaihdon piirissä ovat tietyt finanssitilitiedot, rajat ylittäviä tilanteita koskevat ennakkopäätökset ja ennakkohinnoittelusopimukset, maakohtainen raportointi sekä rajat ylittäviä järjestelyjä koskevat tiedot.

[7] Heinäkuussa 2022 julkitullut tietovuoto paljasti Uberin tehneen vuosia töitä sen eteen, että eri maiden veroviranomaisten ja lainsäätäjien huomio saadaan keskittymään nimenomaan alustan kautta kyytejä tarjoavien yksityishenkilöiden verotukseen. Tavoitteena on ollut ohjata huomio pois Uberin itsensä maksamista veroista (tai käytännössä siitä, ettei veroja juurikaan makseta aggressiivisten verojärjestelyjen vuoksi). Kts. esim. https://yle.fi/uutiset/3-12532426

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org

muita yrityksiä laajemmat verosuunnittelumahdollisuudet[8]. Näitä ovat mm. mahdollisuus tarjota palveluita ilman tarvetta fyysiselle läsnäololle kohdemarkkinoilla sekä arvonluonnin nojaaminen pitkälti helposti siirreltävään aineettomaan omaisuuteen. Mm. näiden tekijöiden johdosta alustatalousyhtiöt ovat voineet ohjata ison osan voitoistaan maihin, joissa niitä verotetaan hyvin matalasti tai ei lainkaan. Iso osa suurimmista alustatalousyhtiöistä onkin ollut viime vuosina otsikoissa aggressiivisen verosuunnittelun ja mitättömän veroasteen vuoksi[9].

Vaikka veronkierron ja verovälttelyn vastaista sääntelyä on lisätty viime vuosina, ei alustataloustoimijoiden aggressiivista verosuunnittelua ole saatu kuriin. Suomen tulee nykyistä pontevammin tukea ongelmaan puuttuvia kansainvälisiä verohankkeita sekä varmistaa omalta osaltaan, että kansalliseen verolainsäädäntöön liittyvät ongelmakohdat korjataan. EU-tasolla keskeisiä verolakihankkeita ovat mm. EU-maiden yhteisöverotusta yhtenäistävä BEFIT-hanke, jonka avulla OECD-prosessissa puolitiehen jäänyt yritysverotuksen uudistaminen voidaan viedä EU-alueella pidemmälle, sekä EU:n neuvostoon jumittunut OECD-lähtöinen minimiyhteisövero. Lisäksi alustatalousyhtiöiden verotushaasteisiin voidaan puuttua mm. ottamalla käyttöön komission viime vuoden lopulla esittelemä pöytälaatikkodirektiivi sekä uudistamalla lähdeverotusta (käytännössä korko- ja rojaltidirektiiviä sekä emo-tytäryhtiödirektiiviä) ja EU:n yritysverotuksen käytännesääntöjä. Suomen tulisi myös tukea EU:ssa määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä veroasioissa, koska mm. koko tämän vuoden kestänyt ja edelleen jäissä oleva minimiyhteisöveron käsittely on osoittanut, ettei nykyinen yksimielisyyttä edellyttävä päätöksenteko toimi. Kansallisella tasolla Suomen tulee varmistaa, että EU-tasolla heikoksi muodostuneiden verosäännösten kansallinen implementointi toteutetaan pohjana olevia direktiivejä kunnianhimoisemmin. Tämä koskee tällä hetkellä eritoten julkista maakohtaista veroraportointia, jota koskevaa hallituksen esitystä ei ole edelleenkään julkaistu. Tarvittavia toimia ja niiden sisältöä on kuvattu tarkemmin Finnwatchin keväällä julkaistussa selvityksessä[10].

[8] Finnwatch, 2022, Pilveen karkaavat tulot: https://finnwatch.org/images/reports_pdf/Pilveen_karkaavat_verotulot.pdf. Selvityksessä verojärjestelyjen käytännön toteutusta käydään läpi kahden esimerkkiyhtiön, Airbnb:n ja Yango-kyytivälitystä operoivan Yandexin osalta.
[9] Kts. esim. CNBC, 2019, Silicon Valley giants accused of avoiding over $100 billion in taxes over the last decade: https://www.cnbc.com/2019/12/02/silicon-valley-giants-accused-of-avoiding-100-billion-in-taxes.html
[10] Finnwatch, 2022, Pilveen karkaavat tulot: https://finnwatch.org/images/reports_pdf/Pilveen_karkaavat_verotulot.pdf